

3de Jaargang.

No. 5.

Donderdag

1 November 1900.

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: G. J. van den Broek, M. H. Damme Jr.,
G. D. Jordens, J. F. Ligtenberg, S. H. Stoffel.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3, - per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

J. M. TELDERS,

Hoogleeraar-Directeur van de Polytechnische School.

30 October 1900.

Table of Contents

1

Table of Contents

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

IN MEMORIAM.
PROF. J. M. TELDERS.

't Heeft ons allen getroffen, het droeve bericht, dat ons in den morgen van den 30sten October gewerd, de treurige mare van den dood van Prof. J. M. TELDERS.

We hadden hem nog zoo kort geleden gezien, volbrengende zijn dagelijkschen tocht naar zijne vertrekken aan de P. S. en hadden hem de laatste dagen zelfs nog niet gemist, al zagen we hem niet meer de trapjes afdalen van het bekende steenen bruggetje, dat zijn huis verbond met de plaats en tevens het doel zijner werkzaamheden.

En nu zullen we hem nooit meer zien.

En dat is het somber-wreede van den dood, dat we personen, die we zoo aan plaatsen hebben verbonden gezien, dat we ze zonder hen niet ons kunnen voorstellen, nooit meer en nooit meer zullen kunnen aanschouwen in hun typischen werk- en leefkring.

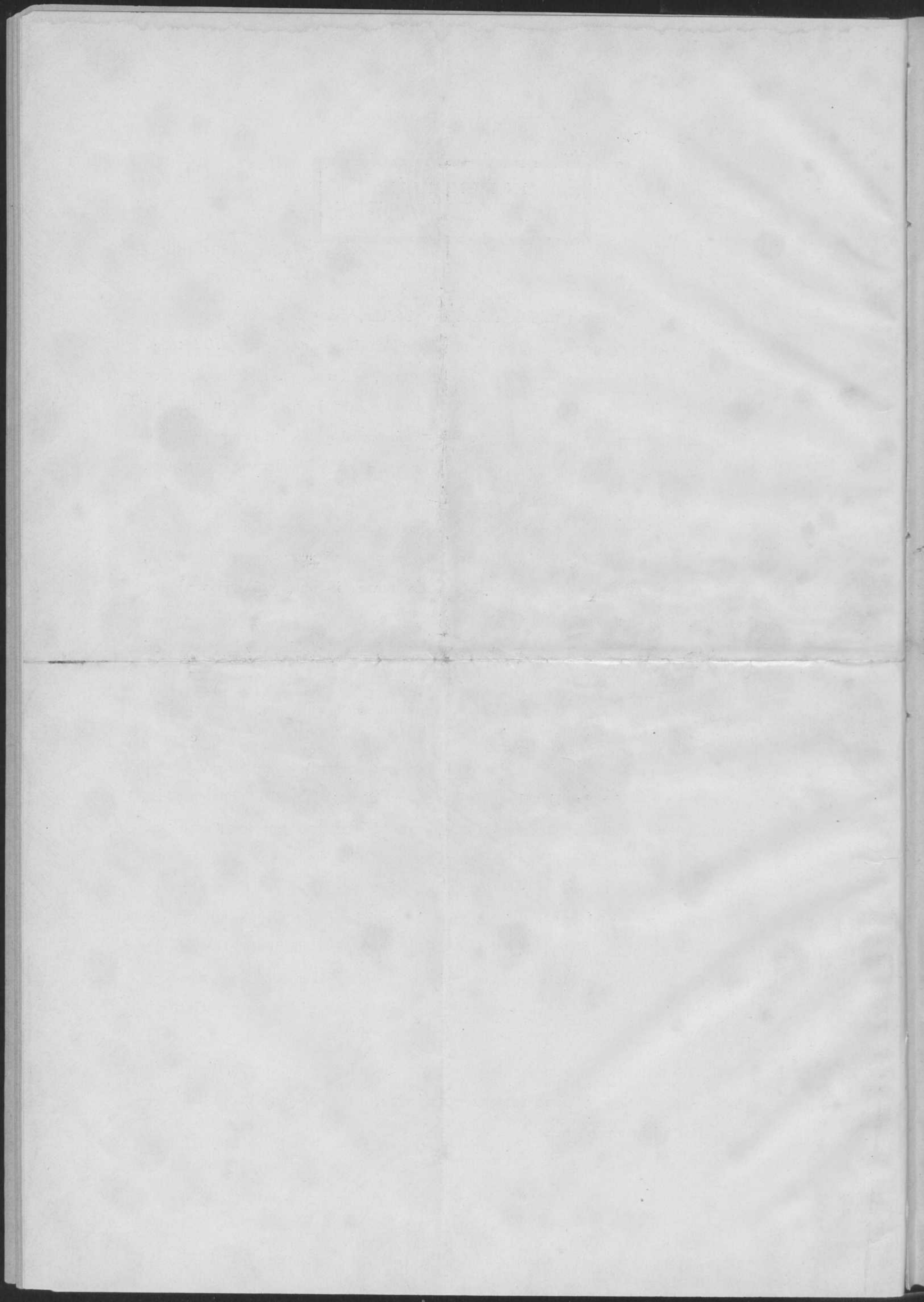
Het beseffen van dat somber-wreede is ook thans weer de emotie geweest bij den dood van onzen Directeur der Polyt. School.

En die hem persoonlijk hebben leeren kennen, die zijn aangenamen omgang hebben kunnen apprecieeren, is zijn heengaan tevens het verlies van een welgezind en vriendschappelijk man, die trachtte te helpen en te raden, zooveel 't hem doenlijk was en met bereidwilligheid ieder ontving en van dienst wilde zijn, omdat het hem tegen de borst stuitte iets te moeten afwijzen, en bij een zoo omvangrijke taak als de zijne is dit een misschien-niet-genoeg gewaardeerde eigenschap. Hij was vol energie en werkkraft, wat hem in staat stelde bijna steeds zijn doel te bereiken.

Eens was hij lid van ons Corps, toen de moeilijke dagen daar waren van den overgang van Academie in Polyt. School. Hij heeft mede bevochten de vrijheid der Delftsche Studenten. En als hoogleeraar in Delft teruggekeerd heeft hij onverdeeld zijn sympathie aan ons Corps geschonken en menig daad verricht, die het ten goede is gekomen.

We verliezen in hem een goed en oprecht vriend onzer corporatie en zijn plotseling verscheiden is daarom voor ons studenten, een zoo droeve gebeurtenis.

Dat hij in vrede ruste.

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: G. J. van den Broek, M. H. Damme Jr.,

G. D. Jordens, J. F. Ligtenberg, S. H. Stoffel.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3, per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Het Socialisme van een Katholiek standpunt.

Men zal zich herinneren, hoe ruim een maand geleden Troelstra op schandelijke wijze belet is in Waalwijk een rede uit te spreken tot uiteenzetting der sociaal-democratische beginselen.

Om de bevolking van Waalwijk echter op dit punt niet in volslagen onwetendheid te laten heeft de heer Mr. W. H. Pelster aldaar den 22 October een rede over het Socialisme uitgesproken, waarvan in „de Telegraaf” van 24 October een uitvoerig verslag verscheen.

De heer Pelster heeft zich in zijn rede voornamelijk bepaald tot het leveren van een critiek op een eventueele socialistische samenleving. Aangezien echter het beeld, dat hij van deze samenleving ontwerpt, grootendeels is geboren uit eigen rijke fantasie, terwijl eenige niet begrepen aanhalingen van enkele sociaal-democraten, voor een zekere waarschijnlijkheid zorgden, aangezien verder hij de sociaal-democratische theoriën geheel buiten bespreking liet, schijnt het mij niet overbodig het ware streven der sociaal-democraten eens te stellen tegenover deze beweringen, om duidelijk te doen zien, dat door koffiepraatjes als daar werden verkocht, het socialisme niet weerlegd wordt.

De socialistische staat zal dan volgens Mr. Pelster, door de volgende toestanden gekenmerkt zijn:

- Vrijheid zal zijn tyrannie,
- Huwelijk vrije liefde,
- Ouder- en kinderliefde kent hij niet,
- De godheid hoont hij,
- Eeuwig geluk ontkent hij.

Alvorens na te gaan in hoeverre de socialistische theoriën tot de consequenties van Mr. Pelster voeren, wil ik eerst even aantonen hoe het in de tegenwoordige samenleving met de door hem gereleveerde punten gesteld is.

In de tegenwoordige samenleving is ieder vrij het ambacht te kiezen, dat hij wenscht, te wonen, waar hij dit verlangt. Dit wil zeggen geen persoon kan hem dwingen een zekere arbeid te aanvaarden, een bepaalde woning te bewonen. Maar is hierdoor reeds in werkelijkheid die vrijheid gewaarborgd? De meest talrijke klasse toch in onze samenleving (het proletariaat) is niet in het bezit van eenig productiemiddel, kan dus niet op zich zelf produceeren, doch moet om in de productie mede te werken haar arbeidskracht in dienst stellen van den bezitter der productiemiddelen (den kapitalist), die haar in ruil daarvoor een zeker loon uitbetaalt. Aangezien nu er steeds meer arbeidskrachten te verkrijgen zijn, dan de kapitalisten noodig hebben is het duidelijk dat dit loon niet meer zal bedragen dan noodig is tot het noodzakelijk levensonderhoud van den proletariër, aangezien zoodra het loon meer wordt anderen gereed staan het werk voor minder loon op zich te nemen, is het tevens duidelijk, dat de proletariër, wil hij in zijn levensonderhoud voorzien, elken arbeid zal moeten aanvaarden, die hem dit waarborgt. Zijn vrijheid bestaat dus alleen hierin, dat hem de keus blijft om voor een minimum loon te werken of van honger om te komen, om een hem tegenstaande dikwijls hoogst ongezonde arbeid te verrichten of broodeloos te zijn. Geeft hier dan niet

het kapitaal een reusachtig machtmiddel in de hand van den bezitter over den bezitlooze, is hier dan niet inderdaad de schijnbare vrijheid ontaard in tyrannie?

Wat heeft onze samenleving van het huwelijk gemaakt?

Is dit inderdaad de ideale samenleving van man en vrouw die het moest zijn? Immers neen. Ieder weet hoe door hare materieel afhankelijkheid de vrouw gewoonlijk gedwongen is den eersten den besten man aan te nemen, hoe in 't algemeen bij het sluiten van dien band meer berekening dan liefde in 't spel is. Een dergelijke band zouden we zeer juist gedwongen liefde kunnen noemen. Ik weet niet of de heer Pelster dit boven vrije liefde (bestaat er wel andere dan vrije liefde?) prefereert.

Hoe het in onze samenleving met ouder- en kinderliefde gesteld is, zal ieder duidelijk zijn, die in staat geweest is een weinig met de toestanden onder het proletariaat kennis te maken. Wanneer hij daar ziet hoe vaders, den geheelen dag door hunne arbeid in beslag genomen ter nauwernood hunne kinderen kennen, ze alleen 's zondags ziende, hoe in massen gezinnen beide ouders den geheelen dag buitenshuis moeten arbeiden en de kinderen geheel aan zichzelf overgelaten opgroeien, hoe de ouders om in de groeiende behoeften van het gezin te voorzien genoodzaakt zijn, hunne kinderen, zoodra de wet hun zulks toelaat, geldinbrengenden arbeid te laten verrichten, ze daardoor veelal de mogelijkheid benemend, ooit een degelijk vak te leeren, waardoor ze later gemakkelijker in hunne behoeften zullen kunnen voorzien, dan zal het hun duidelijk zijn, dat deze samenleving waarlijk niet in staat is, ouder- en kinderliefde algemeen tot ontwikkeling te brengen.

Ten slotte de eerbied voor de godheid in onze samenleving.

Ik kan mij deze volgens de christelijke begrippen niet anders denken, dan als een goede vader, die al de menschen, zijne kinderen met gelijke liefde bemint. Kan het nu de wil van zulk een vader zijn, dat het eene kind leeft in overvloed en geluk, het andere niets dan zorgen kent, dat het eene kind een machtmiddel in handen is gegeven, om het andere uit te buiten?

Inderdaad, deze dingen, de grond der kapitalistische samenleving, als de wil van God voor te stellen, is wel de grootste hoon, die men de godheid kan aandoen.

Voorwaar, de heer Pelster, die al deze dingen zoo beklagenswaard vindt, mocht zijn blik wel eens naar de consequenties der kapitalistische samenleving wenden, hij zal daar het kwaad in werkelijkheid te bestrijden vinden, waar tegen hij in de door hun gefingeerde socialistische samenleving zoo heftig te velde trekt!

Voeren nu de socialistische beginselen inderdaad tot toestanden als door Mr. Pelster worden geschetst?

Het doel der sociaal-democraten is dit en dit alleen: te organiseeren het proletariaat in den klassenstrijd, opdat het de productie in algemeen bezit zal regelen ten bate van allen.

Omtrent de regeling dezer productie zegt Bebel: „Ieder beslist in welken arbeid hij wil gaan; is echter op het eene gebied overvloed en op het andere te weinig, dan heeft het bestuur eene regeling te treffen”. Uit deze woorden destilleert de heer Pelster, dat het in eene socialistische samenleving met de vrijheid, een beroep te kiezen, gedaan zal zijn. We kunnen hem hier dit op antwoorden, dat in de eerste plaats ieder volkomen vrijheid heeft zijn beroeps-

keuze te doen, zoo lang hij blijft binnen de betrekkingen, waarin zijn arbeid nuttig kan worden aangewend, reeds een enorme verbetering dus bij de bestaande toestand en in de tweede plaats, dat nergens staat uitgedrukt, dat de door de staat te treffen regeling om in de minder begeerde betrekkingen te voorzien zal bestaan in het toepassen van een dwangmiddel. Ligt het niet veel meer voor de hand dat de staat hieraan zekere voordeelen zal verbinden, die de betrekkingen begeerlijker maken? Blijft dan ook niet de vrijheid bestaan?

Evenzoo is het met de volgende bewering: „Ook zal men niet vrij zijn, om zich te vestigen, waar men wil. Verhuist men toch, goed, doch de staat keert geen loon uit; blijft men wonen, als de staat verhuizing beveelt, hetzelfde.”

De bron van deze beweringen staat in het verslag niet vermeld, en het komt mij dan ook zeer waarschijnlijk voor dat de duim des geachten inleiders hier als zoodanig heeft gefungeerd. Ofschoon toch van een socialistische gemeenschap nog zeer weinig bekend is, is dit wel zeker, dat allen hierin zullen arbeiden in dienst van den staat, en in ruil daarvoor het recht zullen verkrijgen op een zekere hoeveelheid verbruiksmiddelen. Hiertoe behoort in de eerste plaats voeding, kleeding en woning. Zoolang dus de arbeider in de keuze zijner woning blijft binnen de door hem verdiende gebruikswaarde, zoolang hij verder zijne keuze niet buiten de beschikbare woningen vestigt (zijn er in de tegenwoordige omstandigheden niet nog duizenden omstandigheden meer, die hem beperken?) bestaat er niet de minste reden, waarom de staat hem hierin belemmeren zou.

Op welke wijze de heer Pelster verder een aantal beweringen van socialistischen, totaal uit hun verband gerukt, samenstelt tot een paskwil van een toekomststaat blijke uit het volgende:

„Volgens Marx eischt de bevordering van het geluk de wegneming van den godsdienst. Wat zal het gevolg zijn, wanneer alle godsdienst, alle zedelijkheid, alle deugd zal zijn uitgeroeid? (waar komen die zedelijkheid en deugd in eens vandaan)? Dat de socialistische toekomststaat zal gaan gelijken op een georganiseerden dierentuin (dat lijkt me nog zoo onvermakelijk niet).

Volgens den socialist Engels kan den mensch door zijn dierlijke afstamming een zekere mate van bestialiteit niet afleggen. Er zal daarom heerschen bandeloze liefde (zeker de conclusie ligt voor de hand), want Stern heeft gezegd: Aan de vrijheid der liefde mag niets in den weg gelegd worden. Geen huwelijk dus, maar volgens Bebel slechts een particulier verbond, dat naar willekeur gesloten en verbroken kan worden. De kinderen in de socialistische toekomststaat kennen hunne ouders niet (dat wil zeggen als ieder van die vrijheid gebruik gebruik maakt), dus geene kinderbijde; de ouders kennen hunne kinderen niet, want zoodra het kind de moederborst ontberen kan, wordt het gevoed door de staatsborst (smakelijk eten!) en door den staat verder opgeleid. Geene ouderliefde dus. Mahon heeft gezegd: de autoriteit der vaders moet worden vernietigd, geene gehoorzaamheid, want anders geene gelijkheid”.

Is het nog noodig dergelijken onzin hier ernstig te weerleggen?

Alleen dit: Al deze beweringen hebben met socialisme niets te maken. Het socialisme beoogt alleen de socialisatie der productiemiddelen, niet anders dan dat. Er zijn socialistischen, die alle godsdienst verwerpen, er zijn er ook, die in het socialisme juist de vervulling van hunne godsdienst vonden, er zijn onder de socialistischen, die voorstanders zijn van vrije liefde en anderen, die de onverbreekbaarheid van het huwelijk hoog houden; deze dingen echter staan in geenerlei verband tot het socialisme, bevoerden ze eenvoudig naast wat ze over socialisme te zeggen hadden, en behoeven dus ook niemand terug te houden tot het socialisme toe te treden.

Voor wie willen zien met open oogen zal het socialisme blijven de vervulling van het beste in den mensch, de wil om met allen te streven naar het heil van allen.

J. F. L.

Pater Ermann. S. J.

II.

Een uitnodiging.

Eens hield de heer Ermann S. J. een rede over „Katholieke Democratie,” en de staart van dit oratorisch muisje schijnt van ongewone lengte.

Wij hadden eenigen tijd geleden het niet genoeg te waardeeren voorrecht een katholiek student de pen te zien hanteeren in den dienst zijner sektarische beginselen in 't algemeen en in dien van ons weekblad in 't bijzonder.

Dat een beantwoording van zijn moedige, schoon niet onvervalscht-persoonlijke, uiting toevallig gepaard moest gaan met een front-aanval mijnerzijds tegen de zaak waar het om ging — de Jezuit en de Katholieke Democratie — was te betreuren, in zooverre, als de lust van den katholieken student tot hernieuwde uiting, mocht zijn verminderd. Te betreuren zei ik, omdat wij niets liever wenschen dan aan ons blad te geven den uiterlijken vorm van zijn innerlijk wezen: het wezen van vrije tribune voor iedere meening.

Bleef dan tot dusverre het genoemde voorrecht niet heilrijk in z'n gevolgen; zwegen dan, wil ik zeggen, onze katholieke corpsbroeders na een eerste monoloog als moffen; op gevaar af van den misschien verkleinden lust geheel te sloopen, en toch ook weer met de hoop van nu eens een eerlijk en essentieel debat uit te lokken, wil ik een woordje zeggen over de vergadering der katholieke studenten die 11. maandag obscurelijk werd gehouden.

In het Studenten Weekblad van 18 October 11. schreef een der Redacteuren een verslag over de rede van Ds. F. W. N. Hugenholtz, getiteld „Christendom en Socialisme”. De openbaarheid van dit stuk liet natuurlijk niets te wenschen over, stond bijgevolg een openbare bespreking of aanval ervan ronduit toe. En zoo niet lichtschuw dan toch wél halfduister-minnend is het optreden van den heer Ermann S. J. te noemen, om in driekwart besloten kring van katholieke studenten dit verslag te gaan aanvallen, zonder minstens de redactie van het Weekblad ter mogelijkverweer bij zijn rede uit te noodigen.

Niet een enkele maal (om niet van een doorlopend te spreken) gebeurde het dat socialistischen vergaderingen belegden om zich in het openbaar te verweren tegen laster van katholieke volksvrienden, maar nooit kwam het voor dat een persoon zou worden aangevallen om eenigerlei recente uiting, of hem werd bericht gezonden en een uitnodiging ter vergadering verstrekt. — En al was het schering en inslag dat de genoodigden zich lieten wachten, dit verandert of vermindert in geen enkel opzicht het recht dat wij hebben om van hen te eischen tegen ons dezelfde fairheid te betrachten.

Het is daarom geen insinuatie onzer wanneer wij zeggen het onze te denken van de niet-openbare bestrijding die aan het verslag van ons Weekblad te beurt viel.

De heer Ermann, wij weten het allen, is geen lid van het Delftsch Studentencorps, maar zijn indringende (schoon zeer lofwaardige) bemoeiingen met de belangen van een deel zijner leden, hebben bij ons vaak de verwachting gewekt dat wij hem binnen niet al te langen tijd als meerderjarig groen zouden mogen ontmoeten. En zou deze ontmoeting ons worden onthouden, dan zouden wij dit te meer betreuren, daar het aan Albarda en mij uit zijn vorige rede gebleken was, hoe nuchter groen de geleerde Jezuit was in zijn kennis van het Socialisme. Zoo gaarne toch wilden wij zijn inzicht verruimen, of, wil men juister, de eerste ruimte verschaffen.

De heer Ermann demonstreerde dien avond het bekende kenmerk zijner Orde, de Orde die nooit tot scheppen kwam of komen zal, maar die in naarstige eenzijdigheid put uit de bronnen die het Intellect buiten hen in den voortgang der ontwikkeling zoo overal deed wellen.

Of het die eenzijdigheid is die het begrip fairheid in te enge grenzen sloot, wij weten het niet. Maar loyaal als wij democraten zijn, willen wij den heer Ermann thans nog de gelegenheid bieden zijn verzuim te herstellen en wij bieden hem daarom aan op een openbare vergadering zijn aanval tegen Hugenholtz' rede te herhalen: De Sociaal-Democratische-Propaganda-Club zal gaarne op door hem te bepalen dag en uur in een door haar open te stellen zaal, gastvrouw zijn.

Op mijn stuk „Een Jezuit over Katholieke Democratie” verscheen in „de katholieke Werkman” een stuk van zekeren heer Wilflink. Alleen de onderteekening van dit gore artikeltje kon mij uiterlijk aan eenig flink-de-waarheid-willen herinneren; — wil nu de heer Ermann ook op mijn genoemd stuk een flinke bestrijding leveren, de avond zal er te schooner om zijn.

Th. v. D. W.

Waalwijk.

Eenigen tijd geleden, in een polemiek met een katholiek student, toonden we met een reeks van voorbeelden aan dat de katholieke kerk in 't algemeen eerst daar en eerst dan overgaat tot organisatie der arbeiders, waar en wanneer de sociaal-democratie invloed begint te krijgen. Dat de bedoeling der geestelijkheid bij haar optreden in de maatschappelijke beweging dus allereerst is, niet de verbetering van de levensomstandigheden waar deze verbetering behoeven, maar bestrijding van de zelfstandige arbeidersbeweging. Dat de praktijk voortdurend meer voorbeelden zou opleveren, die deze bewering bevestigen, daarvan waren we toen, evenals nu nog, zeker overtuigd. Nu er in den laatsten tijd weer dingen gebeurd zijn die ons oordeel over den rol der katholieken in de arbeidersbeweging rechtvaardigen, willen we hierop dan ook even de aandacht vestigen.

Toen onlangs te 's Hertogenbosch eene afdeling van de S. D. A. P. was opgericht, en door de onafhankelijke arbeiderspers de verwachting was uitgesproken dat deze afdeling beweging zou brengen in de Brabantsche arbeidersbevolking, schreef de katholieke „Volksbanier": „Nu roepen we alle katholieken in Noord-Brabant, waar er zooveel waren die niet van volksbonden wilden hooren, toe: De vijand staat voor de poorten, wie nu nog langer toeven en talmen wil, drage zelf de verantwoordelijkheid."

En nadat te Amersfoort de sociaal-democraten de vakorganisatie eens krachtig ter hand hebben genomen, is daar dezer dagen een Rooms-katholieke metaalbewerker-vereening, St. Eloy, opgericht. Natuurlijk met geen andere bedoeling dan een algemeene organisatie van de werklieden in dat vak te voorkomen.

Maar van meer belang is door zijn brutale duidelijkheid het gebeurde te Waalwijk.

Men weet dat het proletariaat van de Langstraat nu juist niet in luxe leeft. Weinig streken zijn er in ons land waar de exploitatie van den arbeider en zijn gezin in afschuwelijker vorm aan den dag treedt. Tot nog toe had dat blijkbaar de katholieke geestelijkheid weinig of niet gehinderd. Van pogingen harerzijds om verbetering te verkrijgen hebben we tenminste nog nimmer gehoord.

In den zomer brachten een paar Amsterdamsche studentenpartijgenooten eenigen tijd in Waalwijk door. Toen ze er wat georiënteerd waren kwam hun het terrein voor de propaganda van het socialisme geschikt voor. Ze vroegen Troelstra of hij eens wilde komen spreken. Deze deed toezegging, de datum voor eene openbare vergadering werd vastgesteld, een zaal werd gehuurd, alles werd voorbereid.

Men herinnert zich hoe het plan mislukte. De heerschende machten, die stellig van het socialisme weinig plezier verwachtten, wisten de inwoners van Waalwijk zoo te bewerken, dat de vergadering onmogelijk gemaakt werd, en Troelstra persoonlijk ternauwernood aan mishandeling ontkwam.

Maar wie meenden zoo het socialisme uit Waalwijk te hebben verbannen, rekenden foutief. De Waalwijkers bleven natuurlijk over het geval spreken, en er kon niet over dit feit gesproken worden zonder het socialisme zelf in het gesprek te betrekken. Maar wat was dan toch eigenlijk dat socialisme? Waarom werd dit door de geestelijkheid op zoo'n zonderlinge manier geweerd? Zou het eigenlijk niet kunnen zijn dat van het socialisme lotsverbetering te hopen was voor het Langstraatsche slavenvolk? Had men eigenlijk niet dwaas gedaan de gelegenheid om iets van 't socialisme te weten te komen zich zelf te benemen?

Er kwamen uit Waalwijk berichten dat er, na de mislukking der vergadering, onder de arbeidersbevolking over niets zooveel werd gesproken als over 't socialisme!

Dit stond den bondgenooten, geestelijken en ondernemers, slecht aan. Onder de soutane der priesters begon het hart ninder rustig te kloppen. Wat te doen om deze neiging naar kennis van het socialisme onschadelijk te maken! Geen nood, tegen dergelijke gevaren schrijft de encycliek Rerum Novarum het recept voor: men richt slechts katholieke werklieden-vereeningen op, waarin de geestelijkheid de baas is. Dan komt alles weer terecht. Zoo moet het plan ontstaan zijn om Mr. W. H. Pelster, rechtskundig adviseur van den katholieken volksbond te Breda, uit te noodigen tot het houden eener rede over het socialisme, met de opdracht om ten slotte op te wekken tot het oprichten eener arbeiders-vereening „op christelijken grondslag". Den 22en October kwam Mr. Pelster en sprak voor de vereening

„Geloof en Wetenschap" — waarschijnlijk een overblijfsel uit een vroegeren strijd der geestelijkheid tegen den voor haar gezag gevaarlijken invloed van de zich verbreidende natuurwetenschap.

Volgens het verslag in „De Telegraaf" was de vergadering goed bezocht door geestelijken en burgemeesters van Waalwijk en omstreken, en door Waalwijk's gezeten burgerij. Arbeiders waren er niet vele. Misschien — zegt het blad — komt dit wel doordat de toegangsprijs van 10 cts. belemmerend werkte. 't Kan zijn: een entree van een dubbeltje moet inderdaad voor de arme arbeidersbevolking van Waalwijk een bijna onoverkomelijk bezwaar zijn. Maar mogelijk is het ook dat de arbeiders het in den neus hadden dat het er om te doen was hen bij den neus te nemen. Hen te binden aan handen en voeten. Hun geest in slavernij te houden.

Wat Mr. Pelster over het socialisme te vertellen had, was in één woord dat het kwakzalverij is. En even wetenschappelijk als deze qualificatie, was de motiveering ervan. Hier willen we wat de man opdichte niet nader beschouwen: op een andere plaats in dit blad wordt met verschuldigde eerbied aan den inhoud van zijn geleerde voordracht de daaraan toekomende eer bewezen. Voor dit stukje is slechts van belang de strekking van de vergadering, die bleek uit het slot van de rede, waarin de spreker aanspoorde tot het oprichten van een werkliedenvereening op christelijken grondslag. Niet op den economischen grondslag van den klassenstrijd, niet om zich te verweren tegen de schandelijke uitbuiting waaronder het proletariaat daar lijdt, niet om zich te verzetten tegen de mateloos-wreede exploitatie van vrouwen- en kinderarbeid, noch om paal en perk te stellen aan 't ontrooven van alle levensvreugde aan den arbeider in 't algemeen, maar om mede te werken „aan de oprichting van den dam, die het socialisme zal tegenhouden"! En wanneer dit nobel ondernemen gelukt zooals de heer Pelster het zich voorstelt „dan zal", meent hij, „na verloop van eenige jaren het socialisme wegzinken, waarvan dan getuigen zal het gebouw dat staat „op den steenrots en dat gekroond is met het kruis, waarom geschreyen staat: in hoc signe vinces, in dit teeken zult gij overwinnen." Was het socialisme nu eens niet de vrucht van historische noodzakelijkheid, van „Natuurnotwendigheid", maar was het dat samenstel van utopische verwachtingen en begeerten, waarvoor de redenaar het aanziet, waarvoor hij het althans uitgaf, dan zou misschien voor dit sloopingswerk succes zijn weggelegd. Dan zou echter ook het kruis, dat het gebouw der door de katholieken gehandhaafde orde kroonde, het symbool zijn van het smartvol lijden der proletariërs dat door de kerk was bestendigd. Dan zou de steenrots, waarop dat gebouw vaststond, zijn de ongevoeligheid voor dat lijden bij bourgeoisie en geestelijkheid. Dan zou de leus „in dit teeken zult gij overwinnen" om het kruis, wijzen op den grondslag van de heerschappij van kerk en burgerdom.

Niet plaatsen wij boven den ingang van de lokalen der Rooms-katholieke werkliedenvereeningen het citaat van Dante, dat Mr. Pelster op het socialisme van toepassing acht, het helopschrift: „Wie hier binnen treedt, laat alle hoop varen". Want niet voor goed verloren is voor den katholieken arbeider de kans op de vreugde en het geluk van het socialisme. Geen priestermacht, geen dogma's, zullen in staat zijn op den duur de katholieke arbeiders af te houden van hun natuurlijke plicht: deelneming aan den strijd der arbeidende klasse in haar geheel. En de socialistische arbeidersorganisatie, waartoe in 't eind ook de katholieke werklieden moeten geraken, is de eenige die waarlijk staat „op christelijken grondslag". Niet in naam, maar in der daad. Het „heb uw naasten lief als u zelve" is Jezus' aanbeveling van de solidariteit, die niet wordt betracht door afzondering van geloofsgenooten in aparte vereeningen, onder tyrannie van veelal bonrgeois-gezinde geestelijken, maar die slechts vervuld kan worden door hen die zich aaneensluiten om — gelijken tred houdend met de economische revolutie die zich in onze productie-verhoudingen voltooit — den strijd te voeren van het proletariaat als klasse tegen het heerschende stelsel. „Heb u naasten lief als u zelve" is het gebod dat leiden moet tot het „allen voor allen". Het is Christus' zegen voor het socialisme.

Nu dringt zich nog deze vraag op: Heeft Mr. Pelster zijn rede speciaal gemaakt voor deze gelegenheid, of is dit een voordracht die hij op meer plaatsen denkt te houden? Is dit laatste het geval dan zien wij met verlangen het opvoeren van zijn waardevol geestesproduct in eene open

bare vergadering te Delft tegemoet, en zullen er eventueel bij die gelegenheid zeker velen zijn die gaarne een enkele opmerking maken naar aanleiding van zijn openbaringen betreffende het socialisme. Was zijn voordracht alleen voor Waalwijk bestemd, dan beklagen wij den redenaar dat er een verslaggever van „De Telegraaf” in de zaal is geweest. Voor de reputatie van Mr. Pelster en voor die van de katholieken in 't algemeen zou het beter geweest zijn, dat van den inhoud buiten de Langstraat niets bekend ware geworden. Menschen met zulke beweringen doen, evenals nachtvinders, het beste in het donker te blijven. Naderen ze het licht dan bestaat het gevaar van hun ondergang. Zelfs betwijfelen we het of de heer Pelster in het schemerduister van Breda deze rede veilig zou kunnen houden.

Komt hij met zijn zonderlinge mededeelingen over het socialisme aan deze zijde van de Moerdijk, in een vergadering, waar ook maar één gezond-denkend arbeider is die een beetje z'n woordje kan doen, dan bevindt hij zich, en met hem het welslagen van zijn pogingen om z'n gehoor ('t zij willens en wetens, 't zij niet-beter-wetend) averechts voor te lichten, in een groot gevaar.

J. W. A.

„Een weg van verzen” door C. S. Adama van Scheltema.

A. B. SOEP, Amsterdam 1900.

Men moet niet de inleiding dezer verzen lezen, althans niet de daardoor opgewekte verwachtingen koesteren om „Een weg van verzen” zuiver te beoordeelen.

Wie toch mocht verwachten hierin de weerspiegeling te vinden van eigen strijd vóór zijn geheele overgave aan 't socialisme, wie in deze verzen steun zoekt, waar hij wankelend staat tusschen den jammer van onze samenleving, wie hierin hulp mocht willen vinden in zijnen strijd om 't leven waarachtig te begrijpen, om 't geluk daarvan te veroveren, hij zal teleurgesteld worden. Veeleer toch dan iemand, die kan geven al de dingen, die hij belooft, lijkt me de schrijver iemand, die zelf nog zonder antwoord staat voor vele vragen, die de werkelijkheid aan hem opdringt, die zelf nog een steun zoekt, om zich in 't leven rechtop te kunnen houden.

Nergens in den geheelen cyclus vond ik een uiting getuigend van een hechte basis van idealisme, nergens een verzekerd-zijn van de onvermijdelijke zege, waartoe de nieuw gevonden leer leiden moet. De overgave lijkt mij niet een vreugdvol zich scharen naast hen aan wie de toekomst is, maar veeleer een zich-willen-geven aan de partij, waar 't recht is, zonder op de overwinning daarvan te durven hopen.

Dit idee geven niet zoozeer bepaalde uitingen in deze sonnetten als wel de geheele toon van droefgeestigheid en moedeloosheid, die door den geheelen cyclus heerscht, het vage vragende is bijna alle verzen, de geringe levensvatbaarheid, waar de schrijver ooit tot een verklaring komt.

De weg, die de meesten van ons intellectueelen tot 't socialisme brengt is meer die van 't gevoel, dan van de zuivere logica. Veelal is 't begin een gevoel van medelijden met de onderdrukte klassen, een opengaan der oogen voor de klassetegenstellingen, voor de arbeidersnooden, het gevoel ook dat hierin verandering moet worden gebracht. Dan zal, vooral indien socialistische invloeden werkzaam zijn, komen het verlangen om ook zelf te kunnen oordeelen over wat anderen tot leniging dier nooden trachten te doen, zal zich de noodzakelijkheid opdringen een grondige kennis te verkrijgen van de inrichting van onze maatschappij en de wetten die hare vervorming beheerschen; zal de kennis-making plaats hebben met het historisch materialisme, met het socialistisch ideaal van socialisatie der productiewijze, van een voortbrenging met tot doel alleen gebruik, niet winst.

Dan zal de klassenstrijd zich openbaren, zal ook de wil langzamerhand ontstaan hierin partij te kiezen, zal de tegenstelling gewogen worden van een massa, die om in eigen behoeften te voorzien, noodzakelijk een andere van haar materieel afhankelijke moet exploiteeren en uitzuigen, en van die andere massa, die de voordeelen der productie ten bate van allen wil brengen, zonder dat de een een dwangmiddel op den ander kan toepassen. En wanneer dan in hem in wien dit alles werkt de wil ontwaakt, de

zaak van die aandringende massa tot de zijne te maken, wanneer tevens in hem de overtuiging is gegroeid, dat die zaak noodwendig de zege zal moeten behalen, dan zal hij zich aan hare zijde scharen, omdat hij weet op deze wijze mee te werken tot een schoon doel, een toestand, waarin alle menschen gelijke kansen hebben op geluk, waarin allen niet langer tegenover elkaar zullen staan, maar tot 't heil van allen samen zullen werken, waarin ze, niet langer steeds gekweld door materiele afhankelijkheid, het beste en edelste wat in hem is tot opbloeij zullen kunnen brengen. Dit zal zijn de overgave aan het socialisme.

Juist dit idee van solidariteit mis ik in „een weg van verzen”. De schrijver hiervan doet zich aan mij voor als iemand, die geen bevrediging van zijn idealisme vindend in de omgeving waaruit hij voortkwam, de sociaal-democratie heeft omhelsd, als een richting, die hem aan de eene kant verlost van de hem hatelijke bourgeoisie, aan de andere kant een gelegenheid schonk om in de behoefte van een eigen ideaal te voorzien. Dit is iets wat in alle verzen doorklinkt; niet in de eerste plaats het willen streven naar meer geluk voor allen, maar het zoeken naar iets, wat hem zelf bevrediging kan geven.

Meen niet, dat ik deze wijze om tot 't socialisme te komen afkeur of zelfs minderwaardig vind, ik heb alleen willen aantonen hoe de schrijver de verwachtingen, die de voorrede opwekt niet kan vervullen. Hij heeft niet anderen, maar zich zelve gezocht. De verzen, die hij schrijft zijn, dan ook zuiver lyrisch, dit is, zij geven weer de reflexie van het uiterlijke in den schrijver.

Als zoodanig zijn ze dan ook voor ons niet belangrijker dan b.v. de verzen uit de „Nieuwe Gids”, geven ons misschien alleen hier 't bewijs, hoe jonge intellectueelen behoefte hebben aan andere idealen dan die van de klasse waaruit ze voortgekomen zijn.

Daar voorts deze verzen slechts zeer zelden bijzonder treffen door schoonheid van klank, rijkdom van beelden of diepte van gevoel, vrees ik, dat deze bundel zeer weinig levensvatbaarheid zal bezitten. Wellicht zal eens de schrijver, als zijn idealen meer gerijpt zijn, als hij zich meer van zijn werkelijk gevoel bewust is, in staat zijn om ons meer zuivere kunst aan te bieden.

J. F. L.

Emile Vandervelde's rede.

De waarde van een redevoering kan gelegen zijn in 't feit dat ze strekt tot vermeerdering van kennis, dat ze een verband toont tusschen feiten, zoodat vaster gelegd wordt in onze overtuiging wat nog slechts in ons geloof een plaats had. Een redevoering kan ons een nieuw veld voor ons zoeken aanwijzen, liefde voor 't nog onbekende geven en door die verruiming er nogmaals op wijzen dat niets menselijks ons vreemd moet zijn.

Ze kan ons ook veel meer geven.

Zooals wanneer een vriend ons opwekt niet waarover hij praat 't belangrijke is, maar het sentiment dat hem op dat oogenblik tot spreken drijft, en dat het gesprokene maakt vol waarheid en liefde; zooals een werk van kunst ons niet alleen op 't daar gebeelde een ruimeren kijk geeft, maar een verfrissing in ons denken en in ons gevoelen vooral is, zoo kan een redevoering belangrijker voor ons zijn om 't sentiment er in gelegen, om de verheldering die ze geeft aan ons geheele zijn.

't Onderwerp door Vandervelde gekozen was zeker van groot belang. De roerende eenstemmigheid van radicalen en anarchisten om het revolutionaire karakter van 't socialisme te loochenen, de met zoo groote liefde medegedeelde verhalen over socialistengekrakeel, beide onderwerpen zoo bezeurd en bezabbeld, dat men al een heel groote kletscoëfficiënt moest aannemen, om niet aan 't einde van 't socialisme te gelooven, maakten een pertinente gemotiveerde verklaring, dat het socialisme revolutionair, de socialisteneensgezinder dan ooit waren, noodig.

Maar meer dan 't onderwerp, meer dan de feiten tot staving, was de wijze van behandeling van belang. Een verslag te geven schijnt me daarom minder gewenscht, omdat dan juist het reële weggelaten zou worden, 't reële dat hier niet de feiten, de meeningen en het verband, maar de woordkeus bij elk dezer was. De woordkeus die alleen bij een zuivere doorvoeling (geholpen natuurlijk door een groote techniek) en de aanwezigheid dus van waarheid

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 1 NOVEMBER 1900.

en liefde de waarde van een rede verhoogt, maar dan ook als vertolking van die sentimenten en dus als weergeving van verreweg het voornaamste zoo'n integreerend deel vormt dat andere woorden de rede in haar wezen zouden veranderen.

De mededeeling van enkele hoofdpunten dient echter al is 't dan ook meer als herinnering te volgen.

't Socialisme ontvangt in deze tijden van alle kanten nieuwe strijders, maar er wordt beweerd dat wat het socialisme in uitgestrektheid wint, 't zeker in diepte verloren heeft. 't Verwijt wordt van verschillende kanten gehoord dat de oude revolutionaire partij een sociale hervormingspartij is geworden. Domela Nieuwenhuis stelt zelfs ter eene zijde de reactie van Leo XIII tot Jaurès en Guesde, aan de andere zijde de vooruitgang; hij en zijn geestverwanten. Wel is 't eigenaardig dat hij zoo tot de conclusie moet komen dat de wereld dan achteruit zou gaan, immers de partij der reactie neemt toe, de vooruitgang neemt dan steeds af. Ook onder de socialisten zelf wordt het verwijt dat het opportunistische veld wint gehoord. En een schijn van waarheid heeft het, 't geval Bernstein, 't geval Millerand zijn daar om 't te bewijzen. Maar wel verre van hierin gevaar voor 't socialisme te zien acht spr. Bernstein's boek een heilzame kritiek, een uiting van dikwijls gevoelde haat tegen 't dogmatische, en 't antwoord van Kautsky heeft het gevaarlijke van de kritiek weggenomen door 't op die punten te weerleggen. Van zulk een strijd is heil te verwachten. Millerand's zijn in 't ministerie moge niet geheel te rechtvaardigen zijn, aan 't opportunistische is hier te veel geofferd, zijn optreden erin was tot verdediging der republiek noodig. 't Samengaan van de socialisten met de burgerlijke partijen kan in vele gevallen te verdedigen zijn, immers waar een directe aanval gedaan wordt op bestaande rechten is 't natuurlijk dat burgerlijken en socialisten zich vereenigen tegen 't gevaar. Maar ook waar 't niet de verdediging maar de verovering geldt kan een verbond gewettigd zijn. In wezen blijven socialisten en radicalen toch verschillend: wat voor de radicalen enz. 't doel is, is voor socialisten slechts het middel om 't volk meer strijdbaar te maken. 't Is een samengaan als van reizigers naar een volgend station, de reizigers met de ceintuurbaan gaan dezelfde richting uit als die van de local- en die van de grand-express, maar aan 't volgend station gaan de eerste ter zijde of naar de reactie, de anderen blijven staan maar de socialisten gaan voort naar 't zeer verre doel. 't Schijnbaar weinig revolutionaire karakter van 't hedendaagsche socialisme ligt niet aan verwatering, maar heeft een natuurlijke oorzaak. 't Kapitalisme heeft in den laatsten tijd geen crisis te doorstaan gehad. En waar handel en industrie floreert daar is ook de toestand van den arbeider minder slecht, er heerscht een zekeré welvaart onder 't proletariaat, die tengevolge heeft dat er nu veel gedaan kan worden om 't strijdbaar te maken in volgende crisis. De wapenen voor de volgende revolutie worden nu gesmeed.

De socialisten zijn meer eensgezind dan ooit. Want hunne verschillen zijn nu niet meer verschillen in doel in theorie maar slechts verschillen van taktiek, 't handelt hier alleen om de vraag hoe 't door allen gewenschte doel te bereiken. Toch staan hier de partijen wel scherp tegenover elkaar, maar gevaar voor een scheiding is hier minder omdat taktiek-verschillen op zij gezet zullen worden in dringende gevallen, dan toch kan er maar één taktiek

zijn van eensgezinde verdediging. In Frankrijk is de verdeling wel 't sterkst, maar Frankrijk is 't land van verdeling. Toch is 't in andere landen ook zoo geweest. In België zagen de eenen slechts heil in coöperatie, anderen in algemeen kiesrecht, weer anderen in volksontwikkeling, sommigen in 't propageeren, maar alle richtingen zijn vereenigd in 't Maison du Peuple te Brussel.

Er zijn er die vreezen dat 't besturen van een coöperatie, 't zitten in gemeenteraden enz., zóó in aanraking brengen met de burgerlijke partijen dat het strijdvaardige karakter verloren gaat. Maar zij gelijken op 't oude vrouwtje dat Spr. eenmaal zag in een krankzinnigengesticht. Zij wilde niets aanraken uit vrees zich te verontreinigen.

Mocht ooit 't besturen en de aanraking met 't burgerlijke doen verslappen, dan is er de versterkende stroom van de arbeidersbeweging van den strijd die weer opwekt.

't Socialisme doet mee aan 't leven, aan de verwording helpt het. 't Is als de satyr uit Hugo's gedicht, die in den raad der goden gekomen, eerst bespot werd, maar grooter en grooter werd en Mercurius' fluit nam en Apollo's lier, en in zijn verrijzing de goden aan zijn voeten dwong omdat hij was 't al, Pan. Zoo zal 't socialisme aangroeien en nemen de strijdmiddelen die 't naaste liggen en grooter worden en heerschen, want het is alles, 't is Pan.

v. d. B.

Berichten en mededeelingen.

D. S. C.

De Senaat heeft wegens het overlijden van Prof. J. M. TELDERS de Corpsrouw uitgeschreven voor den tijd van drie weken.

De almanak-redactie maakt Secretarissen van Corpsgezelschappen er op opmerkzaam, dat volgens de corpswet verslagen hunner vereenigingen in de almanak moeten voorkomen en verzoekt hen, deze ten spoedigste te willen inzenden.

De leden van het D. S. C. worden opmerkzaam gemaakt op de bij den heer WALTMAN liggende adreslijst.

Varia en Mengelwerk vóór 15 November.

De Secretaris,
J. F. LIGTENBERG,
Havenstraat 25.

S. D. P. C.

7 November 1900, 's avonds 8½ uur, Openbare Vergadering in de Concertzaal van Stads Doelen. Spreker: F. M. WIBAUT. Onderwerp: De ontwikkeling der voortbrenging van stelselloosheid tot regeling. Seriekaarten voor deze en nog vier volgende vergaderingen zijn nog à f1,50 verkrijgbaar.

Correspondentie.

Een antwoord op het stukje van D. „Een noodlottige gewoonte” moest blijven liggen tot het volgende blad.

Vervolgstuk „Landnationalisatie” kwam te laat om nog te kunnen worden opgenomen.

ADVERTENTIEN.

TE HUUR AANGEBODEN:

nette gemeubileerde KAMERS.

Adres VERVERSDIJK 47.

GELEGENHEID om

degelijk te Dineeren.

OUDE DELFT No. 224.

Voor eenige Heeren aangeboden:

EEN EETTAFEL.

Adres VERVERSDIJK 75.

Kettingloos RIJWIEL, (merk Vellokx)

door omstandigheden **direkt** ter overname aangeboden. Gekost f260, nu voor f150. Slechts een maand oud. (**Pracht-exemplaar**). Adres MARKT 63, Delft.

Bij F. GRÄFE, Hofphotograaf,
Oude Delft 173 naast het Prinsenhof,
is verkrijgbaar:

Photografie in Cabinetformaat à f 1,-
van wijlen den HoogGeleerden Heer
Prof. J. M. TELDERS,
Hoogleeraar-Directeur der P. S.

L'Etudiant Socialiste.

Organe international des Etudiants et Anciens
Etudiants Socialistes.

(Paraissant le 1er et 15me de chaque mois.)

Abonnement d'un an fl. 1.50.

Administration et Rédaction: 38, RUE DE TRÈVES,
BRUXELLES.

Bij J. WALTMAN JR. is verschenen:

Weerstand van Treinen

en

Trekkracht van Locomotieven

door

F. J. VAES, W. I.

Prijs f 0,40.

KRUGER's Vulpenhouder.

Prijs f 3.50.

Lederen étui f 0.40.

De Vulpenhouder „KRUGER” is volgens de nieuwste methode vervaardigd, zoodat men bij aankoop verzekerd is eene praktische penhouder te bezitten, geschikt voor een langdurig gebruik. Zij schrijft gemakkelijk, spat niet en is te gebruiken op glad en ruw papier.

Eene bijzondere constructie voor den toevoer der inkt, maakt dat de pen niet verstopt kan geraken en dus de inkt steeds geregeld blijft toevloeien. Het geheel ziet er sierlijk uit en is zeer practisch in het gebruik.

Wegens het groote gemak en den billijken prijs kan een ieder zich deze Vulpenhouder aanschaffen.

Voor een ieder toch, is het aangenaam eene pen te bezitten, waarmede men geregeld door kan schrijven zonder telkens in den inktpot te moeten doopen en dat men steeds, in of buitens huis, dadelijk tot schrijven met eene goede pen en goeden inkt gereed is.

Verkrijgbaar bij:

TH. VAN LEIPSIG,
Kantoorboekhandelaar,
DELFT.

DE POLYTECHNISCHE SCHOOL.
ALBUM van lichtdrukplaten
van gebouwen en zalen in linnen portefeuille
f 2.50.

J. WALTMAN Jr.

In het Magazijn van
A. W. RENAUD, Choorstraat 4,
(Leverancier van de Sociëteit „Phoenix”),
vindt men eene groote sorteering
goedkoope Vulkachels.
Kachels worden ook in huur geleverd.

JENEVER

van FLAMENT

is verkrijgbaar à f 1,60 per Liter bij

J. J. G. BOERE,
HYPOLITUSBUURT 2.

RESTAURANT J. L. BÜHLER,
Houttuinen 2. Delft.
TELEFOON No. 166.

PRIMA KWALITEIT ZEEUWSCHE OESTERS.

Aparte vertrekken voor gezelschappen.
Levering aan huis op bestelling.

BASS & Cos. Pale Ale en Stout.
Franziskaner Leistbräu. Pilsner Urquell.

Erwtensoep. Winterschotels.
dagelijks verkrijgbaar.

BIERBOTTELARIJ. WIJNHANDEL.

ETÉ D'OR Antiseptisch Tand- en Mondwater per flacon f 1, en f 0,60.
LOUIS DRABBE.